

Geïnspireerd de boom in een interview met Gerrit-Jan de Bruyn

HENK WIJKHUISEN

Er wordt beweerd dat elk mens uniek is. Maar mode en gewoontes ondergraven dit cliché. Toch kom je soms exemplaren tegen die deze gemeenplaats bevestigen. Wie wel eens in de vroege ochtenduren in Meijndel wandelt, kan hem waarnemen. Verstoopt achter een grote baard en op sandalen hangt hij hier regelmatig speurend in een boom: Gerrit-Jan de Bruyn. Bioloog, duinecoloog, bekend van zijn kennis over mieren en vossen, adviseur van Duinbehoud en bovenal een aimabel mens.

Velen kennen hem vooral van zijn inspirerende lezingen zoals op onze jaarlijkse Duindag en van zijn artikelen in Duin. Zijn veelzijdigheid is groot. Zijn uitstraling nog groter. Als je een uurtje met hem praat of met hem in de duinen loopt, dan word je geestelijk positief opgeladen. Een soort Boeddha-effect. Je kunt dus in plaats van een reis naar Dharamsala (India) ook de bus nemen naar Meijndel. Maar in dit spiritueel mens schuilt ook een statisticus, een wetenschapper, een rationalist.

Over de oorlog, bleekneusjes en politiek

Van iemand die in weer en wind buiten is verwacht je niet direct een start als bleekneusje. Toch is Gerrit-Jan (1932) bijna zijn hele jeugd ziekelijk geweest. Vlak na de oorlog meende hij dat dit maar eens afgelopen moest zijn en werd veganist, was waarschijnlijk de eerste jogger van Den Haag, sliep buiten en liep 's winters in korte broek op sandalen over het strand. Het was alles of niks. Vriezen we dood dan vriezen we dood, maar het werkte en hij werd een toonbeeld van een gezonde adolescent. En die ervaring was reden om medicijnen te gaan studeren en ooit natuurgeneeskunde te praktiseren, maar na een jaar werd het toch biologie. En dat was niet zo vreemd voor iemand die als kind al schedeltjes tentoonstelde, lid was van de jeugdbond voor natuurstudie (NJJ) en met (groot)ouders altijd in de duinen kwam. Een andere doorslaggevende ervaring in zijn levensloop was de Tweede Wereldoorlog. Omdat zijn vader als journalist niet toegaf aan de vijand, moest het gezin onderduiken. Gerrit-Jan kwam in Ruurlo terecht en werd daar gastvrij

Als geen ander weet Gerrit-Jan over te brengen hoe boeiend en bijzonder de natuur kan zijn, zoals hier op Rottummerooog (foto: Henk Wijkhuisen).

ontvangen. Hij weet wat het is om te vluchten en een onderdak te vinden. Daarom zal hij ook nooit asielzoekers terugsturen. De oorlog was ook goed voor een pacifistische ontwikkeling. NSB'ers werden na de Bevrijding op het plein van Ruurlo onder luid gejuich geslagen, Amerikanen bombardeerden Duitse steden en gooiden atoombommen op Japan. Kortom, "we" deden zelf wat we de Duitsers en Japanners verweeten.

Als pacifist stond Gerrit-Jan aan de wieg van de PSP (thans opgegaan in Groen-Links) en zat voor deze partij van 1962-1966 in de Leidse gemeenteraad. Een drukke tijd: "Soms drie vergaderingen op een avond, dus dan ging ik maar met m'n vrouw naar de bioscoop".

Blikken legen

Toen Gerrit-Jan in 1952 met zijn studie biologie begon werd ook het Meijndel-onderzoek opgezet. Hij is daar van meet af aan betrokken

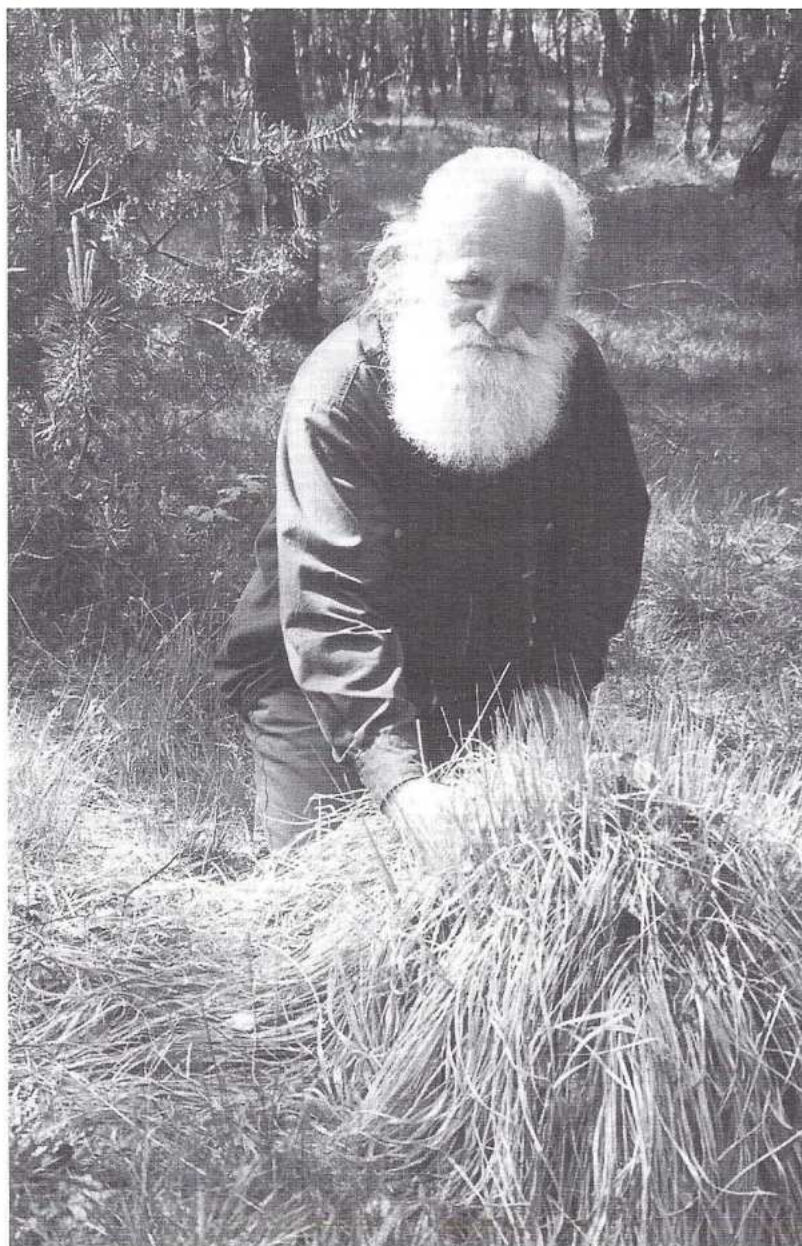

bij geweest. Er werden honderd blikken ingegraven om allerlei beestjes te vangen. Hiermee nam een van de eerste biodiversiteitsonderzoeken een aanvang. Overigens was het idee afkomstig uit de Tweede Wereldoorlog, toen er zoveel beestjes in de militaire eenmangaten kieperden.

Vele honderdduizenden dieren werden gevangen en gedetermineerd met het idee dat je alles wel een keer in het blik zou krijgen. Het doel van dit alles was een inzicht te krijgen in het ecosysteem, drie jaar voordat de toenmalig DWL (nu DZH) de duinen zou infiltreren met rivierwater.

In 1960 nam Gerrit-Jan het hele vangblikkenonderzoek onder zijn hoede. Hij dook in de statistiek en wiskundige modellen en zat tientallen jaren achter de computer. Het eindresultaat van het blikkenonderzoek was namelijk een

Gerrit-Jan de Bruyn tussen het
Pijpestrootje op de Veluwe
(foto: Gerrit-Jan de Bruyn)

berg cijfers. Er werd een complete kinetische theorie ontwikkeld over het gedrag van de dieren rondom de blikken. En in die blikken gebeurde ook van alles. Een spitsmuis in zo'n blik vrat eerst alles om hem heen op, ging vervolgens dood van de honger en dat trok weer aaskevers aan. Door zijn enorme statistische kennis is hij bij veel onderzoeken betrokken geweest. Een promotie zat er echter nooit in, noch een hoogleraarschap met als argument: "ik heb ideeën, geen ambities en het moet leuk en zinvol zijn".

Over actievoeren en jeugdhervindingen

Zijn ogen werden geopend door milieudemonstraties. Wat in de gemeenteraad niet lukte, lukte wonderwel heel snel door acties van milieuactivisten. Met een minimum aan inspanning werd een maximaal aan resultaat behaald. Zo zijn de wegen door Kijfhoek en Bierlap en de weg door de landgoederen bij Vogelenzang tegengehouden. De plannenmakers werden echter ook slimmer. De omslag kwam met Amelisweert.

Gerrit-Jan: "Er moet een draagvlak blijven voor natuurbehoud. We moeten ervoor zorgen dat er over twintig jaar nog mensen zijn die natuur fantastisch vinden. Alle natuurbeschermers van nu hebben hun fantastische jeugdhervindingen in de natuur. Daarom gaan ze de natuur beschermen, maar helaas mag er dan niets meer. De huidige kinderen hebben dat fantastische gevoel niet meer. Boswachters klagen dat ze nooit meer een kind uit een boom halen of dat er hutten worden gebouwd. Kinderen weten dat het niet mag. De natuur is een museum geworden". Toen kwam in 1991 een oud-student van Gerrit-Jan op het idee dat positieve ervaringen in de natuur de basis vormen voor natuurbehoud en startte "Het Bewaarde Land" (zie voor een uitvoerige beschrijving in DUIN 1998, nummer 2, "Duinplanten dichterbij"). Na het interview loop ik met Gerrit-Jan naar de plaats waar hij kinderen weer in contact brengt met de natuur. Grillige eiken en populieren nodigen uit tot een klimpartij. Vanuit een monumentaal gevormde populier vertelt Gerrit-Jan over de medebewoners van deze boom en over kinderen die op zoek zijn naar een boombewoner met een lange, grijze baard. Het is niet moeilijk om je voor te stellen dat kinderen na drie dagen natuurbeleving op deze plek en met deze leermeester een ervaring op doen voor het leven. Als geen ander is hij in staat om een brug te slaan tussen (jonge) mensen en de heilzame, geestelijke uitwerking van het beleven van de natuur.